

Bijeenkomst 3

Gespreksverslag bij ‘Wijzer met de meldcode’-thema’s:

Zorgen bespreken Melden en niet melden

Aanwezige sectoren

- Primair onderwijs
- Voortgezet onderwijs
- Kinderopvang/gastouder
- Jeugdzorg/jeugdhulp
- Maatschappelijke ondersteuning
- Wijkteam
- Veilig Thuis

Functies aanwezig

- Aandachtsfunctionaris
- Locatiemanager
- Kinder- en jeugdtherapeut
- Intern begeleider
- Zorgcoördinator
- Pedagoog
- Expert sociaal domein

Mijn grootste wens bij het werken met de meldcode is:

- Dat de handelingsverlegenheid afneemt.
- Dat er meer samenwerking is met andere (zorg) professionals.
- Dat professionals zonder drempels bespreekbaar kunnen maken wat besproken moet worden.
- Dat professionals meer samenwerken.
- Dat het ons als professionals lukt om dit samen met het gezin te doen en dat het volgen van de stappen van de meldcode geen angst oproept bij het gezin.
- Dat de meldcode voor iedereen laagdrempelig is.
- Dat collega’s al eerder dingen bespreekbaar durven te maken bij ouders.
- Dat professionals niet bang zijn voor wat er gaat gekomen, maar inzetten op dat wat er nodig is.
- Dat routes met betrekking tot overleg duidelijk zijn.
- Dat er meer vertrouwen is in het durven melden.
- Dat er een eenduidige manier van bespreken is zowel met ouders als met professionals.

In het kader van de opdracht van VWS om een brede reflectie op de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling te organiseren, heeft Augeo Foundation i.s.m. LVAK in het najaar van 2022 vijftien online bijeenkomsten georganiseerd. Hierin zijn we met een (wisselende) groep professionals uit verschillende beroepsgroepen in gesprek gegaan. De centrale vraag in deze sessies: ‘Hoe gaan we om met de vraagstukken die in de dagelijkse praktijk aan de orde kunnen zijn?’. Per bijeenkomst ligt de focus op één of twee van deze vraagstukken. De uniforme vraag hierbij is: ‘Hoe kunnen we op basis van ervarings- en expertkennis professionals helpen te handelen bij dit dilemma?’

Vraagstuk 1

‘Stap 3 van de meldcode; het bespreken van zorgen met de cliënt/de ouders, is voor veel professionals een lastige stap.’

Alle deelnemers herkennen het vraagstuk. Er is een aanvulling van een deelnemer die vrijwillige hulp aan gezinnen verleent. Bij ouders die zichzelf hebben aangemeld voor hulp, is het makkelijk het gesprek te voeren over zorgen, ook als het nodig is om een melding bij Veilig Thuis te doen. Het is vooral lastig als er sprake is van een vechtscheiding en ouders zeggen dat alles goed gaat.

De ideale situatie

Als dit vraagstuk geen belemmering is, dan is dat op drie punten te merken:

- Ten eerste is het ‘normaler’ om het gesprek met gezinsleden aan te gaan. Er wordt niet gewacht tot je het zeker weet, maar signalen worden eerder met ouders besproken. En zorgen worden eerder bevestigd. Het gezin wordt als de hoofdpartij in dit gesprek gezien, die zo snel mogelijk wordt betrokken, zodat een gesprek over zorgen geen angst bij hen oproept;
- Ten tweede is het zichtbaar in de houding van professionals. Een gesprek over zorgen is een gesprek van mens tot mens. De professional is nieuwsgierig, geïnteresseerd en zonder oordeel. Daarbij is het kiezen van de juiste woorden heel belangrijk, om de zwaarte van het gesprek voor alle partijen ervan af te halen;
- Ten derde is er sprake van samenwerking. Kan een gesprek samen met anderen gevoerd worden, dan is er sprake van een gedeelde verantwoordelijkheid. Taken worden niet afgeschoven, maar iedereen neemt zijn eigen verantwoordelijkheid. Professionals weten wat ieders rol, taken en mogelijkheden zijn, ook die van Veilig Thuis. En professionals ervaren daarbij geen juridische drempels. Ook de AVG is geen belemmering.

Drempels

Hoe komt het dat professionals aarzelen om het gesprek over zorgen met de cliënt/de ouders aan te gaan? Welke drempels ervaren zij hierbij?

- Onzekerheid over het hebben van onvoldoende signalen of dat signalen niet duidelijk genoeg zijn, waardoor je het gesprek niet aan durft te gaan.
- Onwetendheid hoe je een gesprek voert, hoe de meldcode in het algemeen werkt.
- Een medewerker van Veilig Thuis benoemt 'toestemming vragen' als drempel: 'Als je denkt dat je toestemming nodig hebt om te melden bij Veilig Thuis, dan ga je het gesprek minder laagdrempelig aan. De drempel om je zorgen te bespreken is heel hoog, waardoor je het misschien niet doet.'
- De angst om de samenwerkingsrelatie die je met ouders/je cliënt hebt te verliezen.
- Een deelnemer uit het onderwijs vindt het lastig een gesprek te voeren over zorgen als er al een hulptraject is gestart: 'Als er al hulp is ingezet en je daarover geen terugkoppeling krijgt. Dan gaat er tijd overheen voordat je het gesprek weer aangaat. Het kost dus tijd.'
- Als er meerdere kinderen zijn in een gezin waarover zorgen bestaan en je wilt dat gesprek met andere partijen voeren (bijvoorbeeld kinderopvang en school), dan kan het zijn dat de ander jouw zorgen niet herkent, of je niet steunt in jouw wens dat samen te doen.
- Als het signalen van iemand anders betreft (uit tweede hand) die vervolgens vraagt of jij het gesprek met de cliënt/de ouders wilt voeren, dan is dat heel lastig. Een deelnemer van een wijkteam zegt daarover: 'Professionals leggen dan zorgen bij ons neer om met een gezin te bespreken, maar als ik zelf geen signalen heb, dan is dat een lastig gesprek voor mij'. Zeker als de betreffende professional het niet met de cliënt/ouders heeft besproken. 'Dan voel je je een verlengstuk én heb je geen goede basis voor het gesprek.'
- Bang voor een boze reactie van de ouder/de cliënt, waardoor je bang bent voor je eigen veiligheid.
- Een deelnemer uit de kinderopvang noemt de angst iets te verstoren in de relatie tussen ouder en kind: 'Ik ben soms bang om iets in de relatie tussen ouder en kind te verstoren. Het voelt dan als "bemoeien met de opvoeding". Wie ben ik om daar iets van te vinden?' En daaraan gekoppeld is de angst dat de ouder zich afreageert op het kind: 'Wat betekent het voor de veiligheid van het kind als ik het gesprek met de ouders voer? Op wat er vervolgens thuis gebeurt, heb je geen zicht.'
- Tot slot werden er een paar dilemma's genoemd, die niet specifiek ingaan op het vraagstuk over stap drie van de meldcode, namelijk dat professionals soms onvoldoende bekend zijn met de stappen van de meldcode in het algemeen. Als professional kun je onvoldoende vertrouwen hebben in de vervolghulp, waardoor je het gezin niet wilt verwijzen (en dus bij je houdt). Of dat ouders niet meer hulp of andere hulp willen en bij jou willen blijven, terwijl je dat specialisme niet hebt.

De weg naar de nieuwe werkelijkheid

De deelnemers is gevraagd twee goede ideeën te noemen waar zij verder mee kunnen tijdens hun werk. Dit is gericht op het vraagstuk dat centraal staat in de bijeenkomst.

- Twijfel je over jouw eigen deskundigheid of jouw eigen veiligheid, voer het gesprek dan niet alleen.
- Bereid jezelf goed voor, ook door te overleggen met Veilig Thuis en andere collega's te consulteren.
- Wacht niet met het gesprek tot je zorgen heel groot zijn, maar deel ook kleine zorgen. En deel signalen op tijd met ouders/de cliënt.
- De mogelijkheid om preventief een gesprek te voeren is als goed voorbeeld genoemd: door twee professionals uit verschillende organisaties. Een deelnemer uit het onderwijs noemt als voorbeeld: 'Bij ons is laagdrempelige jeugdzorg in school aanwezig. Dat kan bijdragen aan een vroegtijdig gesprek met ouders over signalen.'
- Blijf bij de feiten: ga van daaruit naar het verhaal van de ander. Wees oprecht nieuwsgierig.
- De ervaringsdeskundige zegt over de angst om de vertrouwensrelatie te schenden: 'Wat houdt die vertrouwensrelatie in als je niet eens het gesprek met mij aan durft te gaan?'
- Stel jezelf kwetsbaar op. Een deelnemer van het wijkteam zegt daarover: 'Het helpt enorm als je jezelf kwetsbaar en menselijk opstelt. Zeg bijvoorbeeld "ik vind dit gesprek zelf ook moeilijk" en laat ouders weten dat je erkenning hebt voor hun situatie, dat ze het moeilijk hebben.'
- Het is mogelijk om een driegesprek met Veilig Thuis, de ouders en de professional zelf te voeren. Maak daar gebruik van. Een deelnemer van Veilig Thuis zegt daarover: 'Je kunt gewoon tegen ouders zeggen: "Ik wil graag advies van een expert over jullie situatie en wil daarom met Veilig Thuis bellen. Zullen we dat samen doen?"'
- Bij onduidelijkheid over de werkwijze van Veilig Thuis, gebruik dan de video 'hoe werkt Veilig Thuis'. Deze video geeft helder inzicht in wat Veilig Thuis kan betekenen. In Flevoland voert Veilig Thuis een meldcode tour uit op scholen en kinderopvanginstellingen. Het format ligt voor andere VT's ligt klaar.
- Let op de taal die je gebruikt. Let op het gebruik van ik/wij/jullie. Pas je taal aan het niveau van de ander aan. De term 'meldcode' schrikt af, omdat het zowel bij professionals als ouders de gedachte oproept dat het gesprek altijd tot een melding zal leiden. De expert sociaal domein zegt daarover: 'Verlaag de drempel en zeg bijvoorbeeld: "Ik noem het liever hulpcode, we zoeken samen hulp. Zullen we samen met Veilig Thuis praten om te vragen..." Laat melden nooit het doel zijn. Maak ook duidelijk: "Ik ga het niet oplossen voor jou, ik draag niet de verantwoordelijkheid hier. Ik kan wel samen met jou kijken naar wat er nodig is en wie jou daarbij kan helpen."'
- Zorg dat je weet wat jouw taken en verantwoordelijkheden zijn en die van de andere partijen. Zodat je dat ook aan de gezinsleden kunt uitleggen.
- Houd je eigen kennis over huiselijk geweld en de meldcode bij. In de organisatie: leidt een aandachtsfunctionaris op die ervoor zorgt dat de kennis in de organisatie up-to-date is. Nodig Veilig Thuis eens uit voor een voorlichting en kennismaking.
- Overleg met het slachtoffer wat er wel en niet verteld wordt. De ervaringsdeskundige zegt daarover: 'Het is voor ons als gezinsleden veel belangrijker dat het gesprek wordt gevoerd; die stress die dat oplevert voor ons weegt niet op tegen de stress die wij dagelijks al voelen. De onveiligheid is er toch wel, ook als jij het gesprek niet voert. Dus laat je daar niet door weerhouden. Op korte termijn is de stress misschien even erger, maar het levert veel op voor de lange termijn.'

Vraagstuk 2

‘Professionals aarzelen een melding bij Veilig Thuis te doen als zij zich zorgen maken over hun eigen veiligheid.’

Alle deelnemers herkennen het vraagstuk. We gaan direct door naar mogelijke oplossingen en goede voorbeelden.

De weg naar de nieuwe werkelijkheid

De deelnemers is gevraagd twee goede ideeën te noemen waar zij verder mee kunnen tijdens hun werk. Dit is gericht op het vraagstuk dat centraal staat in de bijeenkomst.

- Maak een veiligheidsplan met betrokkenen (wijkagent, jouw eigen leidinggevende, Veilig Thuis) met concrete oplossingen. Bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat je bij de uitgang van de kamer zit, dat je de wijkagent geïnformeerd hebt en je het gesprek niet alleen voert. Betrek bijvoorbeeld het bestuur bij het gesprek.
- Werk samen: doe de melding niet alleen, maar meld samen of spreek af wie de melding doet.
- Geef boosheid de ruimte en zoek waar die vandaan komt, het is vaak een uiting van trauma.
- Zorg dat je heldere informatie kunt geven aan de cliënt over het vervolg van de melding, zodat zij weten waar ze aan toe zijn. Vermijd een open einde, dat geeft onzekerheid.

Wat neem je mee uit deze bijeenkomst en ga je morgen al in de praktijk brengen?

- Ik ben mij beter bewust van de mogelijkheden van Veilig Thuis en ga daar meer gebruik van maken.
- De opmerking hulpcode in plaats van meldcode neem ik mee.
- Meer bewust zijn dat boosheid een uiting is van emotie – als we daar meer ruimte aan geven, gaat dat helpen in gesprekken met ouders/cliënten.
- Samen met ouders/de cliënt advies inwinnen bij Veilig Thuis.
- Ik ga contact leggen met Veilig Thuis in mijn regio, om elkaar te leren kennen.
- De meldcode tour van Veilig Thuis is een goed idee. Misschien is dat ook mogelijk in mijn regio.
- Ik ga mijn collega's beter informeren over de stappen van de meldcode.

